

Akademikere logger ikke av

De er akademikere eller ledere, er midt i yrkeslivet, bor i større byer og logger ikke av selv om de går hjem. De blir oppringt, sjekker og svarer på e-post eller holder seg oppdatert på arbeidsrelaterte blogger, sosiale medier, vaktlister og lignende, også utenfor arbeidstiden. Til tross for at grensene mellom arbeid og hjem viskes ut, ser det ikke ut til at de blir mer slitne enn andre sysselsatte. For første gang har Statistisk sentralbyrå innhentet tall om denne siden ved arbeidsmiljøet, i forbindelse med Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2013.

Signe Vrålstad

Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2013

Statistisk sentralbyrå gjennomfører levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø om lag hvert tredje år. Dette er en intervjuundersøkelse blant et representativt utvalg av den norske befolkningen i alderen 18-66 år. Undersøkelsen gjennomføres som telefonintervju.

Fra og med Levekårsundersøkelsen 2006 er utvalget i levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø om lag 19 000 personer. Dette gir økte muligheter til detaljerte analyser av arbeidsmiljøet i ulike yrkesgrupper og næringer. Det er også opprettet et panel, det vil si at de samme personene som ble trukket ut til å delta i 2006, er blitt intervjuet igjen i 2009, i 2013 og vil bli kontaktet hvert tredje år framover. I alt 10 875 personer svarte på undersøkelsen, det er en svarprosent på 53,1.

Signe Vrålstad er sosiolog og statistikkrådgiver, i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for levekårsstatistikk. (signe.vralstad@ssb.no)

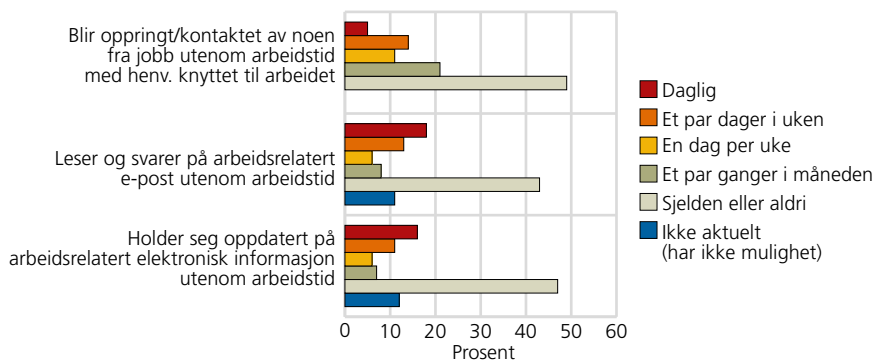
Ny teknologi gjør det mulig å kontakte kolleger selv om ikke vedkommende er til stede. Med mobiltelefon blir vi mer tilgjengelig for at kolleger skal kunne kontakte oss per telefon. Idet vi ikke bare har en hjemme-PC, men også har en smarttelefon i lomma, åpnes enda flere muligheter. Vi kan lese og svare på arbeidsrelatert e-post, sjekke vaktlister som ligger på nettet, og holde oss oppdatert på arbeidsrelaterte blogger og sosiale medier knyttet til bedriften vi jobber i, også når vi egentlig har fri.

Hvor vanlig er det å bli kontaktet og å holde seg oppdatert på arbeidsrelatert elektronisk informasjon utenfor arbeidstid? I levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø (se tekstboks) som ble gjennomført i 2013, spurte vi for første gang om dette. Tidligere har vi samlet inn data for om man blir kontaktet av arbeidsplassen, uten å spesifisere hvilken type kontakt det er snakk om. Det vi snakker om i denne artikkelen, er forventningen om å være tilgjengelig og holde seg oppdatert i det som defineres som fritid. Vi kan tenke oss at det er andre former for å jobbe hjemme. Hjemmekontor og lignende dekkes ikke her.

Tilgjengelig på fritiden

Vi ser på tre faktorer som til sammen kan kalles «å ta med seg jobben hjem». Den første faktoren er om man blir kontaktet per telefon av noen fra jobb utenom arbeidstid med arbeidsrelaterte spørsmål (se figur 1). Det andre er om man leser og svarer på arbeidsrelatert e-post utenom arbeidstid. Det tredje er om man holder seg oppdatert på elektronisk informasjon fra bedriften, så som

Figur 1 **Andel sysselsatte i alderen 18-66 år som leser og svarer på e-post, oppdaterer seg på elektronisk informasjon eller blir oppringt med arbeidsrelaterte spørsmål, etter hyppighet. 2013**

Kilde: Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2013, Statistisk sentralbyrå.

vaktlister, blogger, sosiale medier og lignende utenom arbeidstid, men i sammenheng med jobben. Hvorvidt det å ta med seg arbeidet hjem oppleves som fordelaktig fleksibilitet eller en belastning, spør vi ikke om i undersøkelsen.

Relativt få opplever å bli oppringt av noen fra jobb daglig, men 30 prosent opplever dette minst en dag i uken. Når det gjelder å lese og svare på arbeidsrelatert e-post og å holde seg oppdatert på elektronisk informasjon, finner vi i den ene enden av skalaen en opphopning av personer som sjekker innboksen daglig, eller i alle fall et par dager i uken, og i den andre enden en stor gruppe som sjelden eller aldri gjør det samme, eller som har svart at det ikke er aktuelt for dem i arbeidet deres.

For å se nærmere på hvilke kjennetegn de som opplever at grensene mellom arbeid og hjemmeliv utviskes, har, ser vi i det følgende på dem som blir holdt eller holder seg oppdatert på minst en av de tre måtene daglig.

En av fire jobber daglig utenom arbeidstid

I alt tar 25 prosent av de sysselsatte daglig med seg arbeid hjem. Det er forskjell mellom kjønnene. Menn tar med seg jobben hjem i større grad enn kvinner, og det er særlig de som aldersmessig er midt i karrieren (30-49 år) som i størst grad opplever grenseløshet i arbeidet (se tabell 1). Også en av fire av dem som er kommet over halvveis i yrkeslivet, opplever daglig å jobbe på denne måten. Andelen som jobber på fritiden, øker med bostedsstørrelse, og en av tre i større byer med 100 000 innbyggere eller flere tar daglig med seg arbeidet hjem. Dess høyere utdanning, dess høyere andel med daglig jobb på fritiden. Dette gjenspeiles også når vi nå går over til å se på yrke.

Halvparten av lederne er daglig «på»

Det å være leder kan gjøre en mer utsatt for å måtte arbeide utenom kontortid. Over halvparten av lederne jobber daglig utenom arbeidstid. Det er også vanligere i akademiske og høyskoleyrker, som IKT-rådgivere og IKT-teknikere, juridiske, samfunnsvitenskapelige og humanistiske yrker, enn i yrker som krever kortere utdanning på videregående skoles nivå eller grunnskolenivå (se figur 2). Blant yrkene som krever høyere utdanning, skiller sykepleie og andre helserelaterte yrker seg ut ved å ha en relativt liten andel som daglig blir kontaktet per telefon og holder seg oppdatert på e-post og elektronisk informasjon.

Foreldre logger seg på igjen

Det ser også ut til at familiefase har betydning for hvor stor andel som jobber utenom arbeidstid. De som har barn forholder seg i større grad enn dem som ikke har barn til arbeidet utenfor arbeidstid. Både enslige for-

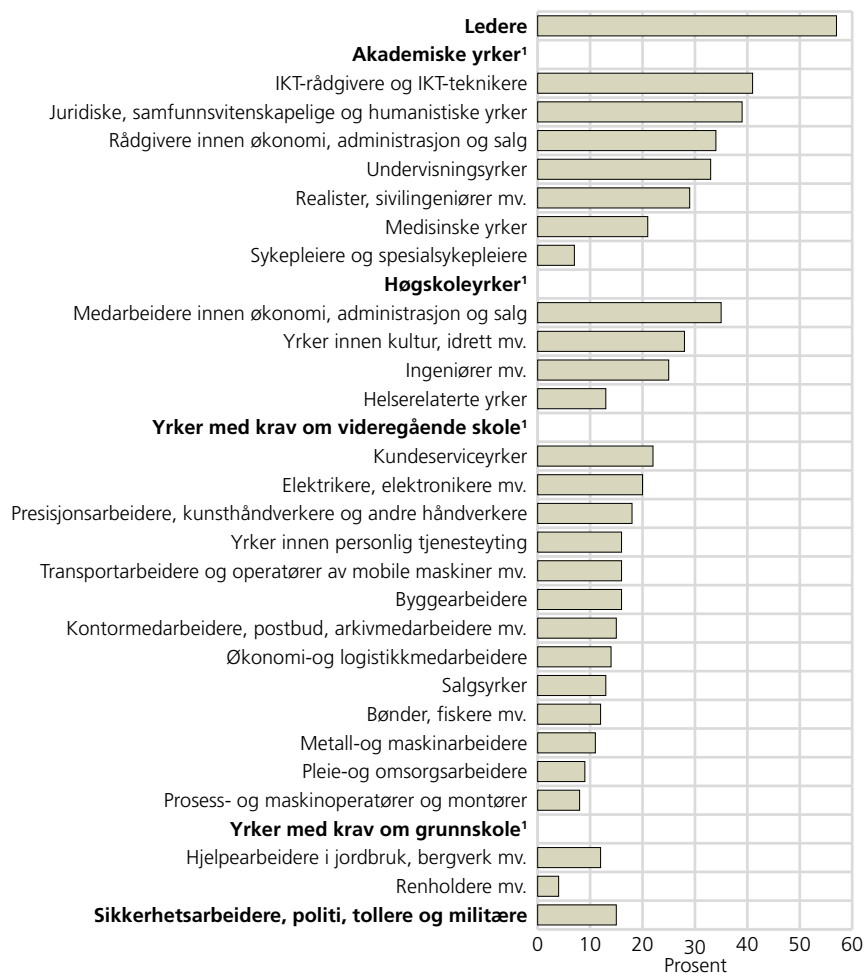

Tabell 1. Andel sysselsatte i alderen 18-66 år som leser og svarer på e-post, oppdaterer seg på elektronisk informasjon eller blir oppringt med arbeidsrelaterte spørsmål, daglig, etter kjønn, alder og utdanning. 2013

	Leser og svarer på e-post, oppdaterer seg på elektronisk informasjon eller blir oppringt, daglig. Prosent	Antall sysselsatte i alt
I alt	25	8 283
Menn	30	4 283
Kvinner	19	4 000
18-29 år	17	1 478
30-39 år	29	1 711
40-49 år	29	2 149
50-66 år	24	2 945
Grunnskole	19	1 240
Videregående skole	22	3 248
Universitet og høyskole, lavere nivå	29	2 668
Universitet og høyskole, høyere nivå	38	1 059
Uoppgitt eller ingen fullført utdanning	11	68
Spredtbygd, under 200 innbyggere	19	1 521
Tettbygd, opp til 20 000 innbyggere	21	2 392
Tettsteder med 20 000-99 999 innbyggere	23	993
Tettsteder med 100 000 eller flere innbyggere	32	3 043

Kilde: Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2013, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2. Andel sysselsatte i alderen 18-66 år som leser og svarer på e-post, oppdaterer seg på elektronisk informasjon eller blir oppringt med arbeidsrelaterte spørsmål, daglig, etter yrke. 2013

¹ Yrkene som inngår i denne kategorien, krever normalt utdanning på dette nivået.

Kilde: Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2013, Statistisk sentralbyrå.

Logistisk regresjon

Logistisk regresjon er en multipel analysemetode som benyttes for å studere den unike effekten av flere forklaringsvariabler på en avhengig variabel. Metoden er velegnet når den avhengige variabelen er dikotom, altså har to uavhengige verdier, og vi har flere mulige årsaksvariabler.

I denne artikkelen brukes analysemetoden for å se på hvem som tar jobben med hjem, og vi har brukt variablene kjønn, alder, familiefase, yrke og bostedsstrøk som forklaringsvariabler (uavhengige variabler).

Den avhengige variabelen er gjort dikotom ved å si at de vi regner som «utsatt» på et levekårsområde (for eksempel å ta med jobben hjem daglig), får verdi 1, mens de som ikke er «utsatt» (tar ikke med seg jobben hjem daglig), får verdi 0. Deretter ser vi på i hvilken grad de uavhengige variablene øker eller minsker sannsynligheten for å ha verdi 1 på den avhengige variabelen.

For hver faktor har vi definert en referansegruppe som de øvrige gruppene sammenlignes med, merket som «ref.» i tabellene. Referansegruppen er en enslig kvinne i alderen 18-29 år som jobber i et yrke som krever videregående utdanning, og som bor i et tettbygd eller spredtbygd strøk med færre enn 100 000 innbyggere.

sørgere, sysselsatte som lever i parforhold og har små eller store barn, tar i større grad arbeidet med hjem enn sysselsatte i andre familiefaser (se figur 3). Hvor mange barn man har, har ingen betydning. Kanskje er det muligheten for fleksibilitet som gjør at foreldre i større grad tar jobben med hjem enn dem som ikke har barn – det å ta med arbeidet hjem trenger ikke bety at man samlet sett jobber overtid.

Ikke kun yrke som avgjør om man tar jobben med hjem

I utgangspunktet kan vi tenke oss at mønstrene vi finner, kan henge sammen. Vi kan for eksempel tenke oss at grunnen til at kvinner i mindre grad tar med seg jobben hjem, er at de jobber i yrker der dette er mindre utbredt, så som sykepleie og andre helserelevante yrker.

For å belyse hva som har effekt på sannsynligheten for å ta med seg arbeidet hjem, må vi ta hensyn til, eller *kontrollere for*, andre forhold som kan påvirke sannsynligheten for grenseløshet i arbeidet. Vi lager en modell av de forholdene vi har sett på: kjønn, alder, familiefase, yrke og bostedsstrøk, og kontrollerer for effekten av hver enkelt faktor.

Modellen, en såkalt regresjon (se tekstboks om logistisk regresjon), er ikke utfyllende, og det kan tenkes at det er andre forhold som vi ikke har sett på her, som kan ha effekt. I vår modell er yrke gruppert hovedsakelig etter utdanningsnivå. Siden sykepleie og helserelevante yrker imidlertid skiller seg ut fra andre akademiske yrker/høgskoleyrker med hensyn til å ta arbeidet hjem, og siden gruppen er kvinnedominert, skiller vi sysselsatte innenfor denne yrkesgruppen ut fra andre høyt utdannede yrkesgrupper, for å kunne se om det er yrke eller kjønn som har betydning for sannsynligheten for å ta med seg arbeidet hjem.

I en regresjonsmodell må hvert forhold ha en referansegruppe. Resultatene rapporteres som oddsrater. Oddsra-ter høyere enn 1 innebærer at den aktuelle gruppen har høyere sannsynlighet for å ta med seg jobben hjem enn referansegruppen, mens oddsrater lavere enn 1 betyr at sannsynligheten er mindre for å ta med seg arbeidet hjem.

Hvis vi bruker kvinner som referansegruppe, bekrefter modellen at det å være mann øker sannsynligheten for å ta med arbeidet hjem (se tabell 2), selv når vi kontrollerer for yrke og andre forhold i modellen. Oddsraten er høyere enn 1. De som er 30-49 år har noe større sjans for å ta med arbeidet hjem enn dem under 30 år. Det å ha barn øker sjansen noe for at man tar med arbeidet hjem.

Yrke har størst effekt når man tar hensyn til nevnte forhold. Både ledere og sysselsatte innenfor akademiske yrker og høyskoleyrker har klart større sannsynlighet for å jobbe utenom arbeidstid enn sysselsatte i yrker der videregående utdanning er nok. Personer som bor i større byer med 100 000 innbyggere eller flere, har større sannsynlighet for å ta med jobben hjem enn dem som bor på mindre steder, kontrollert for nevnte forhold.

Har de for mye å gjøre?

Er det å ta med seg jobben hjem en del av et større bilde? Jobber de overtid, og har de for mye å gjøre, eller tar de med seg jobben hjem fordi de liker fleksibiliteten? Vi kan ikke svare inngående på dette spørsmålet, men en større andel av dem som opplever å ta med jobben hjem, jobber også vanligvis mer enn fem timer overtid i uken (se tabell 3). En av tre jobber vanligvis overtid.

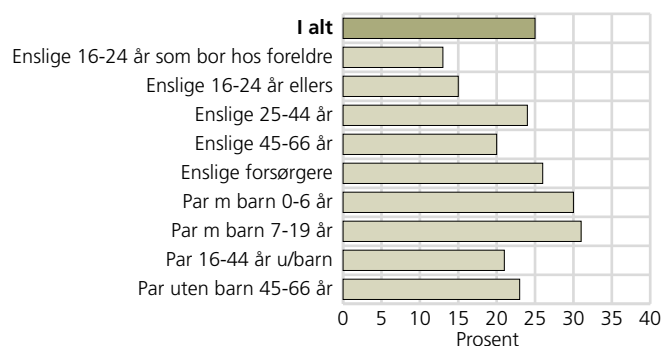
Det er også en større andel av dem som daglig blir kontaktet per telefon eller holder seg oppdatert på e-post og annen elektronisk informasjon, som sier at de meget ofte eller alltid har for mye å gjøre, 29 prosent mot 15 prosent

Tabell 2. Sammenhengen mellom grenseløst arbeidsliv og kjønn, alder og familiefase blant sysselsatte i alderen 18-66 år. Logistisk regresjon. 2013. Antall personer = 8 283

	Kjikkvadrat	Sign	Odds	95 prosent konfidensintervall	
Kjønn (ref: kvinne)					
Mann	174,56	<,0001	1,73	1,59	1,87
Alder (ref: 18-29 år)					
30-39 år	11,05	0,001	1,32	1,15	1,51
40-49 år	6,79	0,009	1,28	1,12	1,47
50-66 år	2,70	0,101	1,10	0,97	1,26
Familiefase (ref: enslige)					
Par uten barn	2,47	0,116	1,04	0,93	1,17
Enslige forsørgere og par med barn	21,94	<,0001	1,27	1,14	1,42
Yrke (ref: Yrker som krever videregående utdanning)					
Ledere	716,49	<,0001	6,93	5,34	9,00
Akademiske yrker og høyskoleyrker unntatt sykepleiere og andre helserelevante yrker	105,58	<,0001	2,51	1,96	3,22
Sykepleiere og andre helserelevante yrker	71,64	<,0001	0,69	0,49	0,96
Yrker med grunnskoleutdanning og militære yrker	146,31	<,0001	0,91	0,71	1,17
Bostedsstrøk (ref: tettbygd og spredtbygd strøk med opptil 99 999 innbyggere)					
Tettsteder med 100 000 eller flere innbyggere	128,10	<,0001	1,59	1,47	1,73

Kilde: Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2013, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3 Andel sysselsatte i alderen 18-66 år som leser og svarer på e-post, oppdaterer seg på elektronisk informasjon eller blir oppringt med arbeidsrelaterte spørsmål, daglig, etter familiefase. 2013

Kilde: Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2013, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3. **Andel sysselsatte som opplever ulike jobbkraav, etter om man tar med seg jobben hjem daglig eller ikke. Sysselsatte 18-66 år. 2013. Prosent**

	Tar med seg jobben hjem daglig	Tar ikke med seg jobben hjem daglig
Jobber vanligvis minst 5 timer overtid i uka	33	10
Har meget ofte eller alltid for mye å gjøre	29	15
Meget ofte eller alltid nødvendig å arbeide i et høyt tempo	32	20
Må sløyfe lunsjen, jobbe utover vanlig arbeidstid eller ta med arbeid hjem	46	20
Meget ofte eller alltid engasjert i arbeidet sitt	62	44
Føler i svært høy grad tilhørighet med bedriften	55	36
Er ganske eller svært fornøyd med jobben sin	92	89
Kravene på jobb forstyrrer hjemme- eller familieliv nokså ofte, meget ofte eller alltid	25	9
Føler seg psykisk utmattet når man kommer hjem fra arbeidet	13	10
Får daglig nok hvile/avkobling mellom arbeidsdagene	64	72
Antall sysselsatte	2 117	6 166

Kilde: Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø 2013, Statistisk sentralbyrå.

Flere tall og årganger

For [flere tall se indikatortabellen](#), nå publisert kun i nettutgaven av Samfunnsspeilet:

<http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/sosiale-indikatorer>

blant dem som ikke tar jobben med seg hjem daglig. De uttrykker også i større grad at det meget ofte eller alltid er nødvendig å arbeide i et høyt tempo. I levekårsundersøkelsen spør vi også om de sysselsatte opplever å måtte sløyfe lunsjen, jobbe utover vanlig arbeidstid eller ta med arbeid hjem. Blant dem som daglig forholder seg til arbeidet utenfor arbeidstid, svarer 46 prosent at de minst et par dager i uken opplever dette, mot 20 prosent i gruppen som ikke tar med jobben hjem daglig. Det kan altså se ut til at de jevnt over opplever et større tidspress enn andre sysselsatte.

«Elsker» jobben sin

Kanskje er det motivasjon og engasjement som driver denne gruppen? De er jevnt over mer motivert og engasjert i arbeidet sitt enn dem som ikke tar med seg arbeidet hjem, og de føler i større grad tilhørighet med bedriften (se tabell 3). I alt 92 prosent av dem som daglig tar med seg jobben hjem, uttrykker at de er ganske eller svært fornøyd med jobben sin. Her skiller de seg ikke særlig fra andre sysselsatte. Folk er stort sett glad i jobben sin.

Lider hjemmelivet?

Det kan være mange faktorer ved arbeidet som har mer å si for livet hjemme enn grenseløshet i arbeidet. Vi ønsker likevel å sammenligne de som daglig tar med seg jobben hjem med dem som sjeldnere eller aldri tar med jobben hjem, i opplevelsen av hvordan det påvirker livet hjemme.

En høyere andel av dem som tar med jobben hjem (25 prosent), opplever at jobben ofte eller alltid forstyrrer hjemme- eller familieliv enn tilfellet er blant sysselsatte ellers (9 prosent). Hjemmelivet forstyrres særlig for enslige forsørgere (37 prosent) og par med små eller store barn (henholdsvis 29 og 28 prosent). Det er likevel verdt å merke seg at blant sysselsatte generelt oppgir 62 prosent av dem som tar med seg jobben hjem, at de nokså sjelden eller aldri opplever at hjemmelivet forstyrres.

Det er også interessant at de fleste (64 prosent) sier at de hver dag får nok hvile og avkobling mellom arbeidsdagene, en noe mindre andel enn blant sysselsatte ellers. De rapporterer heller ikke i særlig større grad enn andre sysselsatte om daglig psykisk utmattelse når de kommer hjem fra arbeid.

Med det datamaterialet vi har i dag, kan vi ikke si noe om utvikling over tid og om det å være tilgjengelig for arbeidsgiver og andre som har arbeidsrelaterte henvendelser utenfor arbeidstiden, blir mer vanlig. Det blir derfor spennende å se hva tallene som skal samles inn i neste levekårsundersøkelse om arbeidsmiljø, i 2016, kan fortelle oss.